

SÆT BILLEDER PÅ VISIONEN!

Associationsbilleder og videodokumentation er nogle af de værktøjer, arkitektfirmaet WITRAZ har i brug for at inddrage beboere og beboervalgte i processen med at formulere en vision for fornyelsen af Brøndby Strand

Billeder kommunikerer på nogle felter bedre end ord. Når det gælder drømme, stemninger, forestillinger og forventninger kan billeder være gode til at fange det u håndgribelige og formidle det, som kan være vanskeligt at sætte ord på.

Det har arkitekterne hos WITRAZ ofte benyttet sig af, når de vil have brugerne til at komme med ønsker og ideer til et kommende projekt. At udlevere et engangskamera og sende dem "ud i verden" for at tage billeder af detaljer eller kvaliteter, de gerne vil have i spil, er en velprøvet klassiker.

Ved det igangværende arbejde med at udarbejde en ny helhedsplan for den fortsatte fornyelse af Brøndby Strand Parkerne har man ved de indledende workshops haft god nytte af en variant heraf – *associationskort*. Samtidig er man begyndt at *videoptage* sessionerne og anvende optagelserne til at formidle indspil og dokumentere processen.

På den igen: Fjerde fase i fornyelsen af Brøndby Strand
"Åh, nej – kan vi ikke snart slippe af med jer!"

Sådan har ikke en ikke helt lille andel af beboerne i Brøndby Strand Parkerne spontant reageret over for de velmenende arkitekter, som ville have dem til at engagere sig i processen med at udvikle en ny helhedsplan for fremtidssikringen af en af Danmarks store almene boligbebyggelser.

Det er nemlig den fjerde i rækken, og WITRAZ har været blandet ind i dem alle, siden det dengang unge arkitektfirma i midten af 1990'erne udarbejdede den første helhedsplan. Dengang var udearealerne i fokus – ligesom man måtte opsplitte nogle af de største familieboliger i flere mindre, fordi boligefterspørgslen havde ændret sig.

Ved senere faser er der gennemført lejlighedsforbedringer, fornyelse af udearealer samt facaderenoveringer i forskellige dele af den store bebyggelse, der er opført 1972-74. Allerede i firserne havde man udført de første renoveringsarbejder. De sidste er netop blevet færdige. Så selv om beboerne i de nyrenoverede rækkehuse er glade for forbedringerne, kan man dårligt fortænke en og anden i at mærke en vis metaltræthed over for arkitekter og håndværkere.

Det var fundet af PCB i visse bygningsdele i højhusenes facader, der sparkede endnu en runde i gang i føljetonen om Brøndby Strand. Og denne gang skal den have den store tur. Derfor gjorde Landsbygge-

fonden fra begyndelsen klart, at man ville se en helhedsplan, som kan sikre, at udskiftningen af de sundhedsfarlige bygningsdele ikke bliver endnu en lap, men tværtimod en integreret del af en langsigtet fremtids-sikring af bebyggelsen.

”Verden har jo ændret sig, siden Brøndby Strand blev bygget. Der er kommet helt andre familiemønstre og andre værdier, som bebyggelsen må forholde sig til. Så nu vil vi prøve at tænke ud af boxen og se lidt længere frem”, fortæller Per Zwinge, WITRAZ’ indehaver, som selv leder rådgiverteamet på sagen.

Fælles vision som fyrtårn for fremtidssikringen

For at få det lange lys tændt, har man valgt at formulere en vision for fremtidens Brøndby Strand, som skal danne pejlemærke ved kommende renoveringer og forbedringsindsatser. Hver afdeling skal selv formulere sit bud på en sådan vision, som så skrives sammen til en fælles vision for hele bebyggelsen.

Den proces blev skudt i gang ved et fællesmøde for alle afdelingsbestyrelser kort inden sommerferien 2012. Her trak Per Zwinge linjerne tilbage til de tidligere renoveringsindsatser og journalisten Pernille Stensgaard leverede et skarpt perspektiv på Brøndby Strand, som satte bebyggelsen ind i den københavnske byudvikling.

”Vi ville prøve at zoome ud, så vi ikke starter med at tale om farven på rækværket. Der er jo en lang historie med renoveringer i Brøndby Strand, og afdelingerne har alle mulige indbyrdes historier på hinanden, som vi gerne skulle fri af, så det ikke kom til at skygge for det fremadrettede”, fortæller Trine Relster, der – med en baggrund som antropolog – er med på WITRAZ’ hold, hvor hun primært arbejder med brugerinddragelse.

Det er tegnestuens erfaring, at man skal give beboere og beboervalgte mulighed for at få luft for deres kritik og frustrationer, før man kan få en engageret og konstruktiv proces i gang. Så i stedet for at feje det ind un-

der gulvtæppet, bad man ved opstartsmødet deltagerne besvare et spørgeskema, som udfordrede dem på, hvad de fandt godt og skidt ved Brøndby Strand Parkerne. Sammen med diskussionerne på mødet gav det arkitekterne et første fingerpeg om hvilke temaer, der skulle arbejdes med. Det har siden vist sig at være i god overensstemmelse med de udmeldinger, som efterfølgende er kommet fra beboere og beboervalgte.

Efter fællesmødet er processen fortsat i de enkelte afdelinger. I den største af dem, Tranemosegård, har WITRAZ i august 2012 holdt workshops med først de beboervalgte i afdelingsbestyrelsen – og efterfølgende en åben workshop, hvor alle beboere i afdelingen var inviterede. Ved begge lejligheder er billederne kommet på banen.

Associationskort: Billeder kan formidle forestillinger og drømme

Arkitekterne havde medbragt en masse flotte farvefotografier, som på én gang var konkrete og generelle: En dejlig grøn have, en flot udsigt, en ældre ægtepar på en bænk, en basar med handlende og en masse mennesker... I alt et halvt hundrede forskellige motiver, som de bredte ud på et bord.

”Vi bad hver af deltagerne vælge et billede, som for dem illustrerede en kvalitet eller stemning, der kunne kendetegne det fremtidige Brøndby Strand. Efterfølgende tog vi så en runde, hvor hver især begrundede deres valg og satte nogle få ord på det, de forestillede sig. Det har faktisk vist sig som et forbavsende godt værktøj til at stimulere ideer og diskussion”, fortæller Per Zwinge.

”Det er jo ikke raketvidenskab, men når man skal række ud efter en vision gælder det om at stimulere folks drømme og fantasi. Det gode ved billeder er, at de umiddelbart vækker nogle følelser og anslår nogle stemninger. Det er en meget simpel metode til at få gang i en god snak.”

Samtidig bringer det diskussionen ind mod det væsentlige i visionsprocessen, fremhæver sagsarkitekt Sidsel Blegvad Seier:

”Vi er jo drøninteresserede i at vide, hvad det er, de her mennesker brænder for i deres hverdag. Hvad kan gøre deres bolig til noget, de glæder sig til at komme hjem til? Hvad vil gøre deres bebyggelse til noget, de praler af over for deres venner?”

”Derfor er det vigtigt, at man ikke for hurtigt kommer ned i at tale om, hvad for nogle fliser, der skal være i køkkenet. Hvis vi starter nede i det små, så kommer vi aldrig op i de mere interessante luftlag, hvor visionerne ligger!”

Video som værktøj til at dokumentere og fastholde

Associationsmetoden har WITRAZ med held anvendt ved tidligere projekter. Som noget nyt er man ved Brøndby Strand også begyndt at arbejde med video som et aktivt redskab i beboerprocessen.

”Når man arbejder med fremtidssikring af almene bebyggelser kan der jo gå ganske lang tid fra de allerførste møder, hvor man snakker visioner og ønsker, og frem til det tidspunkt, hvor håndværkerne rent faktisk går i gang. Så kan det jo godt være svært for mange at huske, hvad det egentlig var, vi besluttede dengang for tre-fire-fem år siden. Her kan videofilm være et godt værktøj”, fremhæver Per Zwinge.

”I stedet for, at jeg står med en planche og siger: På det møde besluttede vi sådan og sådan, så kan vi nu vise et lille filmklip, hvor man kan se, at det er ham der nede fra nummer 15, der sagde sådan og sådan. Det giver altså en bedre forståelse og er med til at holde sammen på forløbet.”

Ved visionsprocessen på Tranemosegård videofilmede WITRAZ workshoppen, hvor medlemmerne af afdelingsbestyrelsen valgte billeder og satte ord på deres vision. Klip fra disse optagelser blev vist, da 25-30 beboere et par uger senere troppede op ved en tilsvarende åben workshop, hvor beboerne havde mulighed for at give deres besyv med:

”Vi viste klippet i starten, så beboerne kunne fornemme bestyrelsesmedlemmernes engagement i sagen. Det var med det samme med til at fyre op under beboerworkshoppen og sætte det ind i en sammenhæng. Nu har vi også lavet optagelser fra beboerworkshoppen, hvilket vi vil gøre ved de efterfølgende møder om visionsforløbet. Så har vi et materiale, man kan bruge til at formidle til de øvrige beboere, hvad der er foregået – og som vi siden kan hente frem, når vi får brug for at trække tråde tilbage til visionsprocessen”, fortæller Trine Relster.

Web-tv på informationsskærme i trappeopgangen

Video-dokumentation og web-tv er noget, Hugo Thuge har store forventninger til. Som bestyrelsesformand i afdeling T13 Tranemosegård har han været med til samtlige helhedsplaner siden midten af 1990'erne – og netop beboerkommunikation er noget, man i afdelingen har smertefulde erfaringer med:

Vi synes ellers, at vi har gjort meget ud af at kommunikere i professionel kvalitet – både med plakater og pjecer og med breve direkte ind ad brevsprækken. Så vi har alibierne i orden med de ting vi gør. Men vi har sgu ikke succes, for folk læser det ikke.

Derfor har vi også store forventninger til det forsøg, vi nu har sat i gang med at videofilme fra de møder, hvor tingene bliver diskuteret og beslutningerne bliver truffet. Vi er nødt til at gå nye veje i kommunikationen – og videoklip er jo interessante, for folk kan ikke lade være med at kigge. Derfor vil vi prøve at lave en videoføljeton, så man løbende kan følge med i hvad der foregår. De skal selvfølgelig ligge på en hjemmeside, men den er det jo også nok de færreste, der vil gå ind på. En anden mulighed kunne være at sætte interaktive skærme op i hver eneste opgang, hvor vi kan køre små videofilm, og hvor folk selv kan trykke sig frem til mere information. Det går vi og tænker på – men det er jo ikke gratis, og vi har ikke fundet pengene...

Ved visionsworkshoppen afdelingsbestyrelsen blev Hugo Thuge også selv udsat for associationsmetoden, som han synes fungerede "overraskende godt":

Folk havde overraskende nemt ved at vælge kort, og det gik også fint med at sætte ord på. Det var med til at få nye ting på bordet og hjælp helt givet også med at tænke ud af boxen. Det gjorde idéprocessen utrolig effektiv – der er ikke andet at sige om det. Og der var ingen, der vægrede sig og ikke ville være med til at lege, hvis man kan sige sådan.

Bagefter stod vi så med problemet, hvordan man overhovedet kunne lave referater af de gode diskussioner, som associationsøvelsen fremkaldte. Men så slog det os, at det jo i virkeligheden var meget nemt – vi kunne bare samle kortene sammen med de bemærkninger, folk havde hæftet på dem. Så havde vi jo hele referatet! Det fungerede skidegodt – der er så meget information i det. Så det er alt sammen kopieret og sendt ud med referatet, og vi skal snakke om det på bestyrelsesmødet i morgen! Så er det, det virker. Bedre end jeg havde regnet med. Det bekræfter bare, at vi helst vil have tingene ind gennem øjnene.

Den erfaring har Hugo Thuge også gjort tidligere:

Vi oplevede det også i forbindelse med den seneste helhedsplan, hvor vi renoverede vores rækkehuse. Det var jo ikke plantegningerne, der rykkede, da vi skulle forklare beboerne, hvad forslagene gik ud på. Det var, da vi viste nogle tegninger med "sådan kan din udsigt fra stuen komme til at se ud, når der er sat nye vinduespartier i facaden. Dét fik snakken i gang!

Så der er ikke så meget at tale om. Vi skal tænke visuelt i al vores kommunikation!

FAKTA om Brøndby Strand Parkerne – og den kommende helhedsplan

4 mia. kr lyder det foreløbige overslag på den kommende renovering af Brøndby Strand Parkerne. Det bliver dermed en af de allerstørste renoveringsprojekter i Danmark nogensinde.

Bebyggelsen og dens 3.000 lejligheder skal bl.a. have udskiftet rørføringer til vand, varme og afløb – tillige med vinduer og facadepartier i dele af bebyggelsen. Renoveringsomkostningerne ventes at løbe op i 1,3 mia. kr pr lejlighed.

Med godt 8.000 indbyggere er Brøndby Strand Parkerne en af landets største almene boligområder – fordelt på ni afdelinger og fire forskellige boligorganisationer.

Bebyggelse er opført 1972-74 som et flere kilometer langt bånd af højhuse, etageblokke og rækkehuse i det sydvestlige København – mellem Køge Bugt motorvejen og parcelhuskvarterne ved stranden.

Witraz er rådgiver ved helhedsplanlægningen for den største af afdelingerne, T13 Tranemosegård. De øvrige afdelinger har tilknyttet SBS, der endvidere er koordinator for de tekniske undersøgelser og for udarbejdelsen af den fælles visionsplan.

Forslaget til Helhedsplanen skal ligge klar i marts 2013.

SÅDAN!

Beboerinddragelse i forbindelse med almene helhedsplaner

- Tænk visuelt – og tænk ud af boxen i kommunikationen. Forvent ikke at beboerne er orienterede, bare fordi man har udsendt information og lavet opslag i opgangene. Mindre end halvdelen af beboerne læser skriftlig kommunikation i beboerblade og direct mails – uanset hvor professionelt, den er udført.

- Hold orienteringsmøder skarpt adskilte fra møder, hvor man beder folk tage stilling til noget.
- Giv beboerne mulighed for at komme af med deres frustrationer og kritik – inden man forsøger at inddrage dem i det konstruktive
- Man kan aldrig blive dygtig nok til at lytte. Udvis reel åbenhed. De beboervalgtes rådgiver kan nemt blive opfattet som nogen med en skjult dagsorden.
- Man skal indstille folk på at det tager tid. Der går nemt fem år fra de første planer til resultaterne viser sig, så der er for alle en reel udfordring i at holde dampen oppe.
- Jo mere konkret for den enkelte, jo større er beboernes interesse. Workshops trækker ofte kun et fåtal beboere, som sjældent er repræsentative – alligevel kan de sagtens være konstruktive og nyttige
- Der er principielt ikke noget, man ikke kan tage beboerne med på råd om. Man skal bare gøre sig klart, hvad det er, beboerne kan bidrage med. De er jo ikke teknikere, så man skal ikke forvente at de kommer med løsningerne. Men de er eksperter i at bo – og den erfaring er vigtig, når der skal laves holdbare løsninger.
- Beboerdemokratiet er nogle gange bøvl og besværligt. Men som oftest fører det alligevel noget værdifuldt med sig.